

UDK: 336.41
izvorni znanstveni rad
primljen 17. siječnja 2005.

Dr. sc. Vinko Kandžija,
redoviti profesor Ekonomskog fakulteta u Rijeci

CARINSKA UNIJA KAO TEMELJ EUROPSKE UNIJE U POVEZIVANJU S TREĆIM ZEMLJAMA

Prvih deset godina Europske unije godine su uspjeha carinske unije. Ukidanje carina i kvantitativnih restrikcija uvoza i izvoza i uvođenje zajedničke carinske tarife jedna su od glavnih dostignuća Unije. Pridonijele su materijalnom blagostanju građana država članica, kroz značajan uspon kvalitete roba po nižim cijenama. Isključile su "nacionalnu preferencu" i uvele "preferencije Unije". Omogućile su izvanredan poticaj trgovini unutar Unije, i shodno očekivanjima iz EEC Ugovora, bile su osnova zajedničkog tržišta i svih zajedničkih politika.

Osim unutarnjeg uređenja Unije, međunarodno uređenje carina i trgovine znatno se modificiralo '90-tih. Otvaranje slobodne međunarodne trgovine Srednje i Istočne Europe kao i one u bivšem Sovjetskom Savezu, te dolazak novih GATT ugovora na snagu, bio je snažan katalizator u globalizaciji trgovine. Istodobno, ipak, pojavila se i rastuća globalizacija nezakonitog prijevoza na svim poljima, kao što su droge, oružje, nuklearni materijal i zaštićene životinjske vrste. S gledišta carine, ovo zahtijeva pojačanu suradnju i zajedničku ispomoć između carinske administracije država Unije i trećih zemalja, posebno onih iz europskih zemalja. Stoga ukidanje carinskih formalnosti u unutarnjim granicama mora se uravnotežiti putem pojačanih mjera na vanjskim granicama, carinske provjere na vanjskim granicama Unije moraju se ojačati zbog zakonitoga i nezakonitog uvoza iz trećih zemalja a carinska suradnja mora osigurati da razlike u odredbama ne dovode do povećanja prijevara ili problema po potrošača.

Očito je da je carinska unija imala najsnažniji učinak na stvaranje drugih zajedničkih sektora, a posebno zajedničkog tržišta kao uvjeta za stvaranje jedinstvenog i unutarnjeg tržišta Europske unije.

Ključne riječi: carinska unija, statički učinci carinske unije, učinci stvaranja trgovine, učinci skretanja trgovine

1. Uvod

Osim što treba odstraniti zapreke u trgovini unutar Unije, carinska unija treba izvršiti uravnoteženje carinskih odredaba u trgovini sa zemljama ne članicama. Napori s ciljem implementacije ovih odredaba u Europskoj uniji idu u dva smjera. S jedne strane, Unija je uvela i rukovodi Zajedničkom carinskom tarifom – **Common Customs Tariff**

(CCT); a s druge, pravila Unije su u skladu s međunarodnim kodeksom. Tako su pravila GATT-a i WTO-a preslikana u zakon Unije.¹

Carinska unija zahtjevnija je od zajedničke carinske tarife. Tako se ista pravila moraju primijeniti kod svih država članica. Ukoliko do toga ne bi došlo, pojavile bi se različite vrijednosti ili različita pravila kod puštanja robe u promet u skladu s uvozom države članice. Carinski kod Unije (**Community Customs Code (CCC)**), koji zajedno grupira sve odredbe carinskog zakonodavstva Unije, ima za cilj u trgovini otkloniti rizik od različitih interpretacija pravila EU između država članica i trećih zemalja.² Obilježje carinske unije je zajedničko carinsko zakonodavstvo grupirano u carinskom kodu.

Polazne postavke neoklasične teorije međunarodne ekonomske integracije vezane su uz liberalističke impulse vanjske trgovine. Viner³ je dao pionirski doprinos teoriji trgovinske integracije, uz fundamentalno pitanje vodi li carinska unija prema nižim ili višim troškovima proizvodnje.

U odgovoru na postavljeno pitanje polazi od pretpostavki potpune konkurencije, podjele rada u skladu s komparativnim prednostima, dvaju proizvoda, odnosno dviju država, apstrahiranja transportnih troškova, elastičnosti ponude i neelastičnosti potražnje, konstantnih proizvodnih troškova, konstantnog odnosa razmjene te apstrahiranja postojanja prohibitivnih carina.

Svaka je carinska unija korak prema slobodnoj trgovini i to u slučaju kada efekt stvaranja trgovine premašuje efekt skretanja trgovine.

Vinerove pionirske dosege teorije carinske unije nastavlja Meade⁴ razmatrajući korigirani integriranja, odnosno vodi li uklanjanje trgovinskih brana u carinskoj uniji prema racionalnijoj ili manje racionalnoj alokaciji resursa u svjetskim razmjerima. Cjelovitu analizu teorije drugog najboljeg rješenja⁵ povezuje s ispunjavanjem svih uvjeta radi formiranja optimalne carinske unije. Nemogućnost zadovoljavanja uvjeta optimalnosti predstavljenih Pareto optimumom⁶ potrebno je zamijeniti drugim najboljim rješenjem dostizanjem optimuma uz napuštanje ostalih uvjeta, dakle, ako jedan od uvjeta optimuma nije zadovoljen, tada situacija optimuma može biti postignuta samo napuštanjem ostalih uvjeta⁷.

2. Faktori uspješnosti carinske unije

Uvjeti koji moraju biti ispunjeni kako bi carinska unija donosila najveću korist i zemljama članicama, i svijetu kao cjelini, odnosno uvjeti koji moraju biti ispunjeni kako bi unija djelovala u smjeru međunarodne specijalizacije proizvodnje u skladu s komparativnim troškovima⁸:

- 1) unija mora obuhvaćati što veće područje (povećava se mogućnost za razvoj unutarnje podjele rada);

¹ Pelkmans, J.: op. cit., p. 78.

² Odredba 2913/92, OJ L302, 19.10.1992. i odredba 1427/97, OJ L196, 24.07.1997.

³ Viner, J.: *The Customs Union Issue*, Stevens and Son Ltd., London, 1950, p. 42-43.

⁴ Meade, J.E.: *The Theory of Customs Unions*, North - Holland Publishing Co., Amsterdam, 1955., p. 177.

⁵ Theory of the second best.

⁶ Tajnikar, M.: *Mikroekonomija*, Ekonomska fakulteta Ljubljana, 1999., p. 68.

⁷ Meade, J.E.: op.cit. p. 107. - 110.

⁸ Baban, Lj.: *Međunarodna ekonomija*, Ekonomski fakultet Osijek, 1997, p. 378.

- 2) što je niža razina carina na uvoz iz trećih zemalja u usporedbi s njihovom prosječnom razinom prije stvaranja unije;
- 3) što je manji stupanj komplementarnosti, a veći stupanj konkurentnosti u proizvodnji između zemalja članica;
- 4) što su veće razlike u proizvodnim troškovima između zemalja članica, a time i uštede koje će proizaći iz slobodne trgovine unutar unije;
- 5) što je viša razina zaštite na potencijalnim eksportnim tržištima izvan područja carinske unije u pogledu proizvodnje u kojoj bi, u uvjetima slobodne trgovine, zemlje članice imale komparativnu prednost (drugim riječima, što je manja šteta koja nastaje zbog smanjenja stupnja specijalizacije u proizvodnji između područja unije i vanjskog svijeta);
- 6) što je veći broj industrija u kojima će proširenje tržišta imati za rezultat niže troškove proizvodnje od onih koji postoje izvan unije;
- 7) što je manji broj industrija kod kojih proširenje tržišta ne bi dovelo do nižih troškova proizvodnje od onih po kojima bi se odgovarajući proizvodi mogli uvesti iz trećih zemalja.

3. Osnovni statički učinci carinske unije

Rastuće značenje regionalnih ekonomskih blokova kao što su Europska unija ili NAFTA uzrokovalo je pojačani interes za empirijsku procjenu pozitivnih i negativnih učinaka ovakvih tipova sporazuma na svjetsku trgovinu i općenito na svjetsko blagostanje.

Neizbježan učinak uspostave carinske unije je da će pojedine zemlje članice uvoziti iz drugih zemalja članica:

- 1) neke proizvode koje ranije, u uvjetima visoke nediskriminacijske zaštite domaće proizvodnje nisu uvozile,
- 2) neke proizvode koje su ranije uvozile iz trećih zemalja.

U oba slučaja dolazi do povećanja razmjene unutar Unije, ali je samo u prvom slučaju to obvezno i povećanje ukupne razmjene zemalja članica i svijeta kao cjeline.⁹

Učinak stvaranja trgovine¹⁰ je uzrokovan dodatnim outputom zemlje članice generiranim slobodnom trgovinom unutar integracije. Rastuća specijalizacija i ekonomija obujma uzrokovat će rast efikasnosti proizvodnje unutar granica trgovinskog bloka.

Učinak skretanja trgovine¹¹ nastaje jer zemlje unutar trgovinskog bloka, zaštićene vanjskotrgovinskim barijerama, proizvode jeftinije nego druge zemlje izvan integracije, iako zemlje izvan trgovinskog bloka imaju prirodne komparativne prednosti pred zemljama članicama i niže cijene ne računajući zaštitne mjere.

⁹ Kandžija, V.: Gospodarski sustav Europske unije, Ekonomski fakultet Rijeka, 2003.

¹⁰ trade creation effect.

¹¹ Trade diversion effect

3.1. Učinak stvaranja trgovine

Ekspanzija unutarregionalne razmjene uzrokuje učinak stvaranja trgovine do kojeg dolazi kao posljedica napuštanja neracionalne (skupe) domaće proizvodnje u korist efikasnijih proizvođača u okviru unije. Ovo je proces koji potencijalno vodi poboljšanju međunarodne podjele rada, realokaciji resursa i efikasnijoj proizvodnji. Pomicanje od viših k nižim troškovima proizvodnje, imanentno procesu integracije, još ne znači kako je to pomicanje k najnižim troškovima u svjetskim mjerilima (osim u slučaju svjetske ekonomske integracije).

3.2. Hipotetički primjer stvaranja trgovine

Apstrahirajući učinak stvaranja trgovine odnosi se na situaciju kada zemlje A i B formiraju carinsku uniju i kao rezultat eliminiranja carina dolazi do uvoza robe X iz zemlje B u zemlju A. Prethodno zemlja A uopće nije uvozila robu X jer je njezina cijena na domaćem tržištu bila niža nego cijena u zemlji B uvećana za iznos carine. U pitanju je stvaranje novog trgovinskog bloka koji nije postojao prije formiranja carinske unije, a nije uspostavljen na račun trećih zemalja.

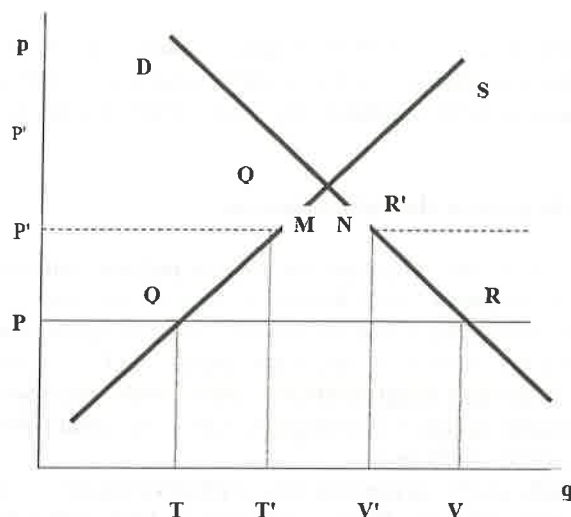
Navedeni učinak moguće je ilustrirati hipotetičkim primjerom koristeći dvije zemlje članice, Veliku Britaniju i Francusku, i treću zemlju izvan zajedničkog tržišta npr. SAD. SAD proizvode najjeftiniju pšenicu po cijeni od 8 EUR za tonu, cijena francuske pšenice je 12 EUR za tonu, a britanske 16 EUR. Britanija i Francuska imaju identičnu carinu na sav uvoz pšenice. Ako je Britanija formirala zajedničko tržište s Francuskom, njihove se međusobne carine ukidaju, ali na snazi ostaju carine s SAD-om. Razmatranjem ovog primjera dokazat će se postojanje učinka pozitivnog na blagostanje u obje zemlje, odnosno učinka stvaranja trgovine.

Uz pretpostavku britanske inicijalne carine dovoljno visoke da isključi uvoz pšenice iz obje zemlje, s carinom od 10 EUR cijena će biti 18 EUR za pšenicu iz SAD-a i 22 EUR za francusku pšenicu. Respektirajući cijene, potrošači kupuju isključivo britansku pšenicu. Eliminirajući carine s Francuskom pristupajući u zajedničko tržište, uvoz iz Francuske će zamijeniti britansku produkciju. S točke gledišta britanskog potrošača dolazi do uštede jer, nasuprot trošku od 16 EUR za britansku pšenicu, Britanija sada mora proizvesti samo 12 EUR vrijednosti izvozne robe kako bi platila tonu francuske pšenice.

3.3. Grafička analiza učinka stvaranja trgovine

Elementarna analiza efekta stvaranja trgovine uključuje i Marshallove krivulje ponude i potražnje. Apscisna os prikazuje cijenu, a ordinatna os količinu odnosnog proizvoda. Presjecište krivulja S i D predstavlja situaciju autarkije.

Grafikon 1: Stvaranje trgovine

Izvor: Trlin, V.: *Međunarodna ekonomija*, Ekonomski institut, Zagreb, i Sveučilište u Mostaru, 1999., p. 160. - 162.

- q - količina proizvoda
- p - cijena proizvoda
- D - krivulja domaće potražnje
- S - krivulja domaće ponude
- PQR - krivulja ponude u zemlji partneru (troškovi = const.)
- P'Q'R' - krivulja ponude u zemlji partneru (troškovi = const.) uvećano za troškove carine

Kada postoji carina, zemlja troši OV' , od čega je OT' iz domaće proizvodnje, $T'V'$ iz uvoza. Kada se carina ukine, domaća proizvodnja se smanji na veličinu OT , a potrošnja se poveća na iznos OV . Zbog zamjene domaće proizvodnje uvozom ušteden je iznos $QQ'M$, a dobit u vidu viška potrošnje koji nastaje zamjenom dobara ranije proizvedenih u zemlji uvozom, iznosi $R'NR$. Ukupan rezultat trade creation je suma te dvije površine, a to je približno jednako polovici produkta promjene u količini uvoza ($TT' + VV'$) i novčanog iznosa carine po jedinici uvoza (PP')

3.4. Učinak skretanja trgovine

Ukoliko carinska unija vodi jednostavnoj supstituciji razmjene s trećim zemljama unutarregionalnom razmjenom, dakle situaciji skretanja trgovine, dobit od razmjene će se smanjiti, a međunarodna podjela rada pogoršati u mjeri u kojoj su troškovi proizvodnje diskriminiranih proizvođača iz trećih zemalja bili niži nego u favoriziranih proizvođača iz zemalja partnera.

Skretanjem trgovine u korist zemalja koje pripadaju uniji, a na štetu trećih zemalja - dok pitanje o tome hoće li se ukupan volumen međunarodne trgovine povećati ili

ne, ostaje otvoreno - izvjesno je da se neki od postojećih trgovinskih tokova zamjenjuju novima.

Kada u uniji dominira efekt skretanja trgovine, barem će neke od zemalja članica biti oštećene, a postoji i mogućnost da sve zemlje članice budu oštećene, sve promatrane zemlje imat će neto-gubitak, a gubitak trpe i treće zemlje i svijet u cjelini.

3.5. Hipotetički primjer skretanja trgovine

Razmatrajući učinak skretanja trgovine uz iste polazne veličine kao i za učinak stvaranja trgovine, dakle primjerom uz korištenje dvije zemlje članice, Njemačku i Francusku i treću zemlju izvan zajedničkog tržišta npr. SAD. SAD proizvode najjeftiniju pšenicu po cijeni od 8 EUR za tonu, cijena francuske pšenice je 12 EUR za tonu, a britanske 16 EUR. Britanija i Francuska imaju identičnu carinu na sav uvoz pšenice. Ako je Britanija formirala zajedničko tržište s Francuskom, njihove se međusobne carine ukidaju, ali na snazi ostaju carine s SAD-om.

Ilustriranje učinka skretanja trgovine vrši se neostvarivanjem najpovoljnije kupnje u svjetskim razmjerima sukladno Pareto optimumu¹², dakle Velika Britanija neće pšenicu kupovati u SAD-u, već će nabavljati potrebne količine iz zemalja s kojima tvori carinsku uniju. S pozicije britanskog potrošača dolazi do povećanja cijene odnosne robe u visini razlike između najpovoljnije cijene u globalnim razmjerima i cijene unutar trgovinskog bloka. U našem primjeru trošak uzrokovan učinkom skretanja trgovine iznosi 4 EUR po fizičkoj jedinici mjere.

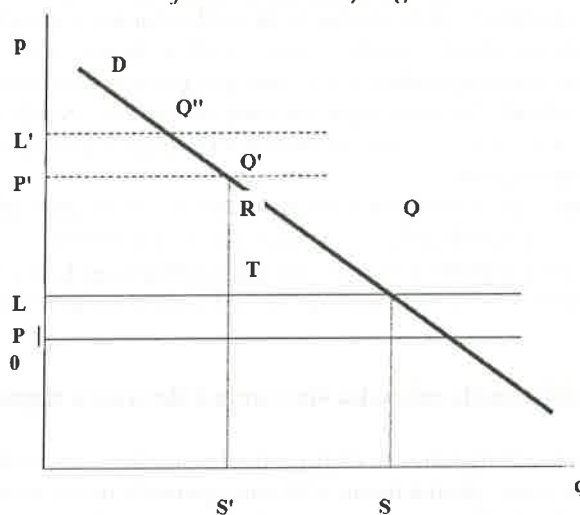
Učinak skretanja trgovine odnosi se na situaciju kada zemlja A ulazi u carinsku uniju i kao rezultat uvođenja jedinstvenih carina dolazi do uvoza robe X iz jedne zemlje članice u drugu zemlju članicu umjesto ranije prakse nabavke robe po najpovoljnijim mogućim cijenama na svjetskom tržištu. Posve je jasno da je nužna pretpostavka dovoljne visine carinske zaštite koja omogućuje skretanje trgovine. Unatoč tome što ovakav trgovinski blok nije usmjeren prema trećim zemljama, očigledni su njegovi učinci na neintegrirana gospodarstva.

3.6. Grafička analiza učinaka skretanja trgovine

Učinci skretanja trgovine predstavljeni su identičnim alatom kao i na prethodnom grafikonu, dakle asimptota prikazuje količinu promatrane robe, a ordinata cijenu iste robe, te krivuljom potražnje uobičajenog nagiba.

¹² Tajnikar, M.: op.cit.

Grafikon 2: Skretanje trgovine

Izvor: Trlin, V.: *Međunarodna ekonomija*, Ekonomski institut Zagreb, i Sveučilište u Mostaru, 1999., p. 160-162.

D - krivulja potražnje; PT, LR inozemna potražnja (troškovi =const.);
P'Q', L'Q'' - inozemna potražnja (troškovi =const.) plus carine

S carinom primijenjenom na oba izvora uvoza, zemlja uvozi količinu OS' iz trećih zemalja uz ukupne troškove OPTS'. Ukidanjem carine unutar carinske unije zemlja počinje uvoziti OS iz zemlje partnera. Za svoju raniju potrošnju OS' ona sada plaća OLRS', što predstavlja povećanje troškova u iznosu LRTP.

3.7. Ocjena učinaka carinske unije na blagostanje

Simplificirajući implikacije carinske unije na blagostanje, moguće je ocijeniti učinak skretanja trgovine kao negativan i učinak stvaranja trgovine kao pozitivan epilog kreiranja carinske unije. U tablici broj 1 prikazane su posljedice carinske unije na zemlje članice, ostatak svijeta i svijet u cjelini.

Tablica 1: Ocjena pozitivnih i negativnih efekata stvaranja i skretanja trgovine

	zemlje članice	ostatak svijeta	svijet u cjelini
stvaranje trgovine	++	+	+
skretanje trgovine	+ / -	--	-
zajedno	+	-	+ / -

Izvor: <http://sias.snu.ac.kr/bbs/boarddown.asp?BoardName=class&Num=642> (15.1.2004)

Kompleksnija analiza posljedica dovodi do zaključka kako prevladavanjem učinka stvaranja trgovine dovodi do koristi za bar neke zemlje članice, a možda i sve, dok će sve zemlje članice imati neto korist, a tako i svijet u cjelini. Kratkotrajno gube samo treće zemlje. Dugoročno i one mogu imati korist širenjem prosperiteta zemalja te unije.¹³

Prevladava li učinak skretanja trgovine, tada će bar neke zemlje članice biti oštećene, a možda će čak i sve uzete zajedno imati neto gubitak koji će se odraziti i na treće zemlje kao i na svijet u cjelini.

Korist od osnivanja carinske unije imaju članice te unije samo od onog dijela međusobne razmjene koja predstavlja novu trgovinu. Svaka trgovinska razmjena između zemalja članica koja je supstitut za trgovinu smatra učinkom koji je štetan za zemlju uvoznika, treće zemlje kao i svijet u cjelini, dok je koristan samo zemlji koja izvozi.¹⁴

4. Sublimacija učinaka stvaranja i skretanja trgovine

Općenito, skretanje trgovine znači preusmjeravanje trgovine s efikasnijih proizvođača izvan carinske unije, prema manje efikasnim ponuđačima unutar unije. U pojedinim slučajevima učinak skretanja trgovine reducira nacionalno blagostanje, a u nekim slučajevima blagostanje raste bez obzira na skretanje trgovine.

Učinci kreiranja carinske unije i skretanja trgovine na¹⁵:

- Potrošače promatrane zemlje: potrošači proizvoda u zemlji uvoznici uživaju koristi od učinka carinske unije. Smanjenje domaćih cijena uvozne robe i domaćih supstituta povećava potrošačko zadovoljstvo
- Proizvođače iste zemlje: proizvođači u zemlji uvoznici trpe gubitak kao rezultat integriranja. Smanjenje cijena njihovih proizvoda na domaćem tržištu reducira proizvođački profit u grani. Cijene padaju i izazivaju smanjenje outputa postojećih poduzeća uz vjerojatnost zatvaranja pojedinih tvrtki, smanjenje zaposlenosti, smanjenje profita.
- Državne prihode: Država gubi carinske prihode koje je ranije naplaćivala za uvoz proizvoda. Ova redukcija državnih prihoda potencijalno može djelovati na smanjenje državne potrošnje ili transfera, kao i na povećanje državnog duga.
- Blagostanje u zemlji: agregatni učinak na blagostanje za zemlju računa se kao zbroj dobitaka i gubitaka potrošača, proizvođača i države. S obzirom da je neto učinak sastavljen od triju komponenti, pozitivnog učinka na efikasnost proizvodnje, pozitivnog utjecaja na potrošačko zadovoljstvo i negativnog utjecaja gubitka carinskih prihoda, očigledno je da ukupan rezultat može biti pozitivan ili negativan, ovisno o polaznim veličinama.

Stvaranje trgovine pretpostavlja carinsku uniju kreiranu na način koji ranije nije postojao. Kao rezultat, javlja se ponuda efikasnijih proizvođača robe. U svim slučajevima učinak stvaranja trgovine dovodi do porasta blagostanja u zemlji.

¹³ Viner, J.: op.cit. p. 44.

¹⁴ Viner, J.: op.cit. p. 55-56.

¹⁵ <http://www.internationalecon.com> (15.1.2004)

Stvaranje trgovine implicira učinke na:¹⁶

- Potrošače promatrane zemlje: potrošači proizvoda u zemlji uvoznici uživaju korist od stvaranja carinske unije. Smanjenje domaćih cijena uvoznih proizvoda i domaćih supstituta povećava potrošačko zadovoljstvo.
- Proizvođači iste zemlje: proizvođači u zemlju uvoznici trpe gubitak kao rezultat integriranja. Smanjenje cijena njihovih proizvoda na domaćem tržištu reducira proizvođački profit u grani. Cijene padaju i izazivaju smanjenje outputa postojećih poduzeća uz vjerojatnost zatvaranja pojedinih tvrtki, smanjenje zaposlenosti, smanjenje profita.
- Državni prihodi: inicijalna veličina carina je prohibitivna, stoga država ne ubire prihode po osnovi carina. To znači da nema gubitka prihoda po osnovi carinskih prihoda.
- Blagostanje u zemlji: agregatni učinak na blagostanje za zemlju računa se kao iznos dobitaka i gubitaka potrošača, proizvođača i države. U izračunu neto učinka evidentno je postojanje dvije pozitivne komponente – povećanje efikasnosti proizvodnje i povećanje potrošačkog zadovoljstva. To znači da stvaranje trgovine uvijek rezultira u povećanju nacionalnog blagostanja.

5. Zaključak

Razmatranje korisnosti integriranja često je prepušteno voluntarističkim ocjenama. Integrativni procesi koji su pred Hrvatskom nameću pitanje koristi za blagostanje građana Hrvatske.

Učinci stvaranja i skretanja trgovine koriste se za analizu učinaka na blagostanje sudionika na pojedinom tržištu i zemlje koja ulazi u carinsku uniju. Formiranjem carinske unije pogođene su mnoge zemlje i brojna tržišta. Nastaju učinci kako za zemlje unutar unije, tako i za zemlje izvan.

Ulaskom zemlje u carinsku uniju postoje pojedina uvozna tržišta u kojima postoji učinak stvaranja trgovine i tržišta na kojima prevladava utjecaj skretanja trgovine. Općenito gledajući, stvaranje trgovine djeluje pozitivno na blagostanje, dok će postojanje učinka skretanja trgovine uzrokovati gubitak u blagostanju odnosno zemlje. Ekonomisti imaju sljedeći odgovor: Ako su pozitivni učinci stvaranja trgovine veći od učinaka skretanja trgovine, carinska unija će povećati nacionalno blagostanje.

Navedena razmatranja dovode navode da uspostavljanje režima slobodne trgovine između zemalja može smanjiti njihovo blagostanje. Pomak u smjeru efikasnije politike slobodne trgovine ne mora povećati gospodarsku efikasnost. Ova se sublimacija može jednostavno objasniti teorijom druge najbolje mogućnosti.

¹⁶ Ibid.

LITERATURA:

1. Baban, Lj.: Međunarodna ekonomija, Ekonomski fakultet Osijek, 1997, p. 378
2. Balassa, B.: The Theory of Economic Integration, Homewood (Ill.), Irwin, 1961.
3. BERR Claude, TREMEAU Henri, Le droit douanier; communautaire et national, 5e edition, Paris: Economica, 2001.
4. DEUTSCH Karl W., Nationalism and Social Communication, 2. izdanje, MIT Press, Cambridge, MA, 1966.
5. Kandžija, V.: Gospodarski sustav Europske unije, Ekonomski fakultet Rijeka, 2003.
6. Kandžija, V.; Bezić H.: The EU commercial policy towards third countries, Economic System of European Union and Accession of the Republic of Croatia, Rijeka, 2001.
7. Krugman, P.: Strategic Trade Policy and the New International Economics, Cambridge (Mass.), The MIT Press, 1988.
8. Kumar, A.: Međunarodna ekonomika, Ekonomska fakulteta Ljubljana, 2001.
9. Meade, J.E.: The Theory of Customs Unions, North – Holland Publishing Co., Amsterdam, 1955., p. 177.
10. Moussis, N.: Access to European Union: law, economics, policies, European Study Service, Belgium, 2002.
11. Pelkronans, J.: European Integration: Methods and Economic Analysis, Londres, Longman, 1997.
12. Robson, P. P.: The Economics of International Integration, Londres, Routledge, 1998.
13. Scitovsky, T.: Economic Theory and Western European Integration, Londres, Allen and Unwin, 1958.
14. Tajnikar, M.: Mikroekonomija, Ekonomska fakulteta Ljubljana, 1999., p. 68.
15. Viner, J.: The Customs Union Issue, Stevens and Son Ltd., London, 1950.
16. Weber, A. A.: «Reputation and Credibility in the European Monetary System», Economic Policy, travanj, 1991.
17. <http://sias.snu.ac.kr/bbs/boarddown.asp?BoardName=class&Num=642>
18. <http://www.internationalecon.com> (15.1.2004)

CUSTOMS UNION AS THE FOUNDATION OF EUROPEAN UNION IN THE PROCESS OF CONNECTING WITH THE THIRD COUNTRIES

Summary

The first ten years of the European Union were the years of the customs union success. Elimination of customs and quantitative restriction of import and export, as well as introduction of common tariff is one of the main achievements of the Union. They contributed to material welfare of the citizens in the member states through considerable increase in goods quality and lower prices. They excluded 'national preference' and introduced 'Union preferences.' They enabled extraordinary stimulus for trade within the Union, and, in accordance with expectations from EEC Agreement, they were the basis for the common market as well as of all common policies.

Apart from the inner establishment of the Union, international establishment of the customs and commerce were considerably modified during the 90s. Opening of the free international trade for Middle and East Europe, as well as that for the former Soviet Union, and going into effect of the new GATT agreements were a strong catalyst in the trade globalization. Simultaneously, however, a growing globalization of illegal transport in all fields also appeared, namely trade with drugs, weapons, nuclear materials and protected animal species. From the customs viewpoint, this demands greater co-operation and mutual help between the customs administration and the third countries, and especially those from the European countries. That is why the elimination of customs formalities within inner borders must be balanced by means of heightened measures on outer borders, customs checkings on outer borders of the Union must be strengthened because of legal and illegal import from the third countries, and customs co-operation must ensure that the differences in regulations do not end in greater number of frauds or problems for consumers.

It is obvious that the customs union has had the strongest effect on creation of other common sectors, and especially the common market as a condition for creation of singular inner market of the European Union.

Key words: customs union, static effects of the customs union, effects of the commerce creation, effects of commerce turn.